

общиться к работе этого коллектива ученых, стать свидетелями их труда, и, в конце концов, если бы Словарь был другим, не было бы и большей части тех мыслей, которые родились при его прочтении.

Этот Словарь представляется нам живым организмом, плоть которого дышит и подвижна, подобно самому древнему тексту и слову. И тело это не заостенело в своей несомненной правильности и организованности, как не может заостенеть сам язык, а находится в процессе развития, изменения и совершенствования.

Виктор Баранов (Ижевск – Брно)

Mezinárodní rusistická konference

Ve dnech 11. a 12. září 1997 uspořádala katedra ruského jazyka a literatury Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě mezinárodní konferenci pod názvem *Сопоставительное описание статистики и динамики современного русского языка в теоретическом и прикладном аспектах*. Spolupořadatelé byly organizace Roszarubežcentr na Slovensku, Rakouský institut pro záležitosti jižní a jihovýchodní Evropy a Asociace rusistů Slovenska. Účelem zasedání, kterého se zúčastnili kromě domácích odborníků též rusisté z Ruska, Běloruska, Ukrajiny, Srbska, Maďarska, Rakouska a České republiky, byla prezentace dílčích výsledků vědeckého výzkumu přítomných lingvistů, kteří pracují v oblasti jazykovědné rusistiky.

Plenární zasedání prvního dne zahájil vedoucí katedry ruského jazyka a literatury FF UK doc. PhDr. Rudolf Blazsek, CSc. Zmínil se o úloze ruského jazyka v současném světě a o jeho nynějším postavení na Slovensku, tj. v době, kdy přestal být povinným vyučovacím jazykem na základních a středních školách. Za vedení bratislavské univerzity uvítal shromážděné jazykovědce její prorektor doc. PhDr. Ivan Brezina, CSc., a děkan FF UK doc. PhDr. Ladislav Kicko, CSc. Jménem Asociace rusistů Slovenska pozdravila přítomné její předsedkyně PhDr. Eva Kolárová. Zahájení se zúčastnil též tajemník velvyslanectví Ruské federace a zástupce organizace Roszarubežcentr na Slovensku Viktorin Petrovič Mičurin.

Podstatná část dopoledního zasedání prvního dne proběhla v plénu. Byly vyslechnuty tři referáty. Jako první vystoupil představitel hostitelského pracoviště P. Šíma, který se v obsáhlém referátu dotkl otázky příčin shod a rozdílů obsahových a výrazových prostředků různých jazyků; důležité je, zdůraznil, uvědomit si, že jazyk má stochastický charakter. Rozbor kompletivních vztahů u verbonominálních spojení v ruštině v porovnání s jinými slovanskými jazyky podal B. Stankovič (Bělehrad). Poli-

ticko-ekonomické poměry v Rusku během posledních zhruba deseti let nemohly neovlivnit současný ruský jazyk. O změnách v oblasti slovní zásoby a skladby a potažmo i ve stylistice promluvil **R. Zimek** (Ostrava).

Následovala jednání v sekcích, která pokračovala odpoledne a dopoledne příštího dne.

Referáty v 1. sekci, zaměřené hlavně na konfrontační studium jazyků, byly tematicky dosti pestré. Obecněji teoreticky byl zaměřen referát **L. Benedikové** (Nitra), která osvětlila typologicky orientované srovnání jazyků, při němž je důležité najít správné tertium comparationis při zkoumání ekvivalentnosti. Širší obecnělingvistickou platnost měl rovněž referát, s nímž vystoupila **N. V. Bardina** (Oděsa). Autorka zde představila stručně svůj model mnohoaspektivního chápání jazyka jako síly spojující člověka s realitou, v níž se projevují jak univerzální zákonitosti jazykového myšlení, tak i různé specifické typy mluvčích. Ostatní referáty se zabývaly užšími problémy, porovnávacím popisem dílčích jevů, jak se odhalují při porovnání ruštiny s jiným jazykem, především s jazykem mateřským. Tak **M. Mikluš** (Prešov) analyzoval složení a strukturu určitých sémantických polí v ruštině a ve slovenštině a ukazoval na shody a rozdíly mezi nimi; ty jsou dány pragmatickou realitou. **I. S. Rovdo** (Minsk) hovořil o tzv. lakunách jako zóně lexikální a slovtvorné nedostatečnosti v porovnávacích jazycích (ruštině, běloruštině, češtině). Jde o případy, kdy v jednoslovném pojmenování v jednom jazyce odpovídá analytické pojmenování v jazyce druhém. Česká a ruská predikativní adjektiva ve spojení se substantivem v gentivu klasifikovala metodou sémantické dekompozice **J. Ruferová** (Hradec Králové). Sémantické derivaci, aktuálnímu procesu při obohacování ruské slovní zásoby se věnovala **T. M. Nikolajeva** (Kazaň). **M. Špirko** (Prešov) sledoval vliv ruštiny na slovní zásobu slovenštiny v průběhu od 18. stol. až po období po r. 1945. **Z. Nedomová** (Ostrava) porovnávala všechny způsoby vyjádření celku a části celku u kvantitativních výrazů (zlomků a destinných čísel) v ruštině a češtině. **L. N. Čumakova** (Minsk) vysvětlila své chápání porovnávacího popisu syntaxe z pohledu kulturologického ve východoslovanských jazycích, zejm. v ruštině a běloruštině. S výsledky rozboru užití určitých významových skupin vsuvek a vsuvkových konstrukcí ve vědeckém stylu ruštiny a češtiny podala **H. Fládrová** (Olomouc). **V. A. Baranov** (Iževsk – Brno) referoval o tom, jak bude vypadat zachycení graficko-ortografických a gramatických charakteristik v chystaném automatizovaném slovníku staroruských textů a jak se tyto texty rekonstruují srovnáním s etalonovou podobou. Týž autor a **S. A. Nikiforova** (Iževsk) ukázali na konkrétních úryvcích z novgorodských služebních mincí 11.–14. stol., jak v počítačové laboratoři v Iževsku přepisují staroruské texty a upravují přitom originální podobu do podoby korektní. Nepřednesen zůstal referát **R. Blazska** (Bratislava), který v době svého programem určeného vystoupení nemohl

být přítomen. Jeho příspěvek se týkal (podle tezí) některých teoretických otázek popisu syntaktických systémů ruštiny a slovenštiny ve statické a dynamické systematické strukturních, sémantických a funkčně komunikativních rysů syntaktických jednotek v syntetizující prezentaci.

Jednání 2. sekce bylo převážně věnováno problematice současné lexikologie a lexikografie a uměleckého překladu. Otázky současné slovní zásoby ruštiny zkoumaly tři referáty. **B. Rudincová** (Ostrava) popsala užití víceslovných pojmenování v jazyce komerční ruštiny. O způsobech tvoření nových názvů pro ruské a slovenské banky a burzy pohovořila **J. Sokolová** (Nitra). Jména označující stáří byla předmětem zájmu **D. Krěmové** (Bratislava). Další skupinu tvořily 3 referáty, které se zabývaly neologií. **G. A. Lilič** (Petrohrad) si všimla shodných jevů při tvoření neologismů v ruštině, slovenštině a češtině. **J. Benkovičová** (Bratislava) sledovala inovační procesy ve slovní zásobě současné ruštiny a slovenštiny. **R. Ch. Tuguševa** (Petrohrad – Bratislava) se zmínila o zvláštnostech procesu neologie v ruštině a slovenštině. Lexikografické problematice byl věnován referát **J. Ottové** (Liptovský Mikuláš), která popsala přítomným způsobem sestavení slovensko-ruského slovníku pro soudní tlumočnický, dále **M. Jankovičové** (Bratislava) o vypracování slovníkového hesla v slovensko-ruském slovníku ekonomických termínů a **A. Jarošové** (Bratislava), zabývající se otázkami dvojjazyčné lexikografie z metodického hlediska. Tzv. nomina actionis a nomina qualitatis rozebrala na pozadí srovnávací lingvistiky **Z. Nováková** (Bratislava). Historismy a archaismy, které se zachovaly ve frazeologismech, byly popsány v referátě **D. Antoňákové** (Prešov). **J. Sipko** (Prešov) rozebral jazykové prvky publicistického textu, které byly přejaty jako přímé citace nebo určité lexikálně-gramatické transformace jiných textů, nejčastěji ruské klasické literatury. **A. Brandner** (Brno) seznámil přítomné s procesem internacionalizace, který probíhal v ruštině ve 2. pol. 19. stol., a to nejen v oblasti slovní zásoby, nýbrž i gramatiky. O uměleckém překladu pojednaly 3 referáty. **I. Pacsai** (Nyíredháza) se zmínil o obtížích při překladu děl V. Rasputina do slovenštiny a češtiny. Překladem názvů děl ruské literatury do češtiny a slovenštiny se zabývala **Z. Vychočilová** (Olomouc). Ruské reálie ve slovenských překladech Anny Kareninové od L. N. Tolstého byly předmětem zájmu **D. Tellinger** (Prešov).

V průběhu zasedání 3. sekce – lingvodidaktické bylo předneseno celkem 10 referátů. **E. Kolářová** (Banská Bystrica) osvětlila svou kulturologickou koncepci vyučování ruštině ve smyslu dialogu kultur na hodinách ruského jazyka. **F. Zavarický** (St. Pölten) ve svém vystoupení zdůraznil, že ruský jazyk, který si osvojují studenti středních škol se musí přibližovat ke skutečně živé ruštině současnosti, a to zvláště v oblasti slovní zásoby. Učební dialog jako interakci učitele a žáků charakterizovala **L. Rejmánková** (Hradec Králové). Na základě porovnání učebního dialogu s dialogem běžně

mluveným vydělila některé zvláštnosti výstavby učebního dialogu, které vyplývají z jeho situace a funkcí v jazykovém vyučování. **O. Kuželová** (Bratislava) se věnovala analýze fonetického systému ruštiny v porovnání s fonetickým systémem slovenštiny, a to ze zřetele didaktického. S podobně zaměřeným referátem vystoupila **K. Ondřejčková** (Nitra). Vysvětlila své pojetí prezentace kombinatorních změn ruských souhlásek při výuce fonetiky u studentů-rusistů. **N. A. Bondarenko** (Moskva – Bratislava) seznámila přítomné s některými postupy uplatňovanými při vyučování ruštině na střední škole. Výklad byl doprovázen přehráváním vybraných televizních záznamů. Při studiu ruské gramatiky zaujímá problematika slovesa jedno z ústředních míst. Proto se zaměřil **M. Šutrář** (Prešov) na lexikálně-gramatické zvláštnosti při užívání ruských prefigovaných sloves motivovaných slovesy *читать* a *нужать*, a to v porovnání se situací ve slovenštině. Tři referáty byly zaměřeny na problematiku sestavování učebnic a učebních textů. **R. Purn** (Hradec Králové) se zabýval tvorbou učebnice cizího jazyka individualizovaného typu, tzn. učebnice, která by poskytovala učitelé co největší možnosti k výrazné individualizaci vyučování danému cizímu jazyku s ohledem na schopnosti, zájmy a individuální učební styky příslušných skupin žáků v rámci dané třídy. O sestavení učebnice cizího jazyka pro přípravu specialistů v příslušných oborech pohovořil **A. L. Bardičevskij** (Štýrský Hradec). **B. Seyr** (Viedeň) vysvětlil přítomným koncepci svého učebního materiálu *Презентация предприятий*, určeného pro vyučování ruštině na rakouských školách s ekonomickým zaměřením.

Na jednání sekce navázal tzv. kulatý stůl, kde byly prodiskutovány různé otázky vztahující se k teorii a praxi tvorby učebních materiálů a k vyučování ruštině jako cizímu jazyku, a sice v návaznosti na některé přednesené referáty.

Můžeme říci, že všechny proslovené příspěvky přinesly řadu podnětů jak odborníkům v auditoriu, tak i autorům samým. V závěrečném plenárním zasedání konstatovali předsedající všech tří sekcí, že vystoupení měla velmi dobrou odbornou úroveň a řešila aktuální otázky jazykovědné rusistiky, stejně jako současné problémy didaktiky vyučování ruštině jako cizímu jazyku. O tom svědčila živá diskuse, která následovala po každém bloku přednesených referátů.

*Aleš Brandner
Radko Purn
Rudolf Zimek*